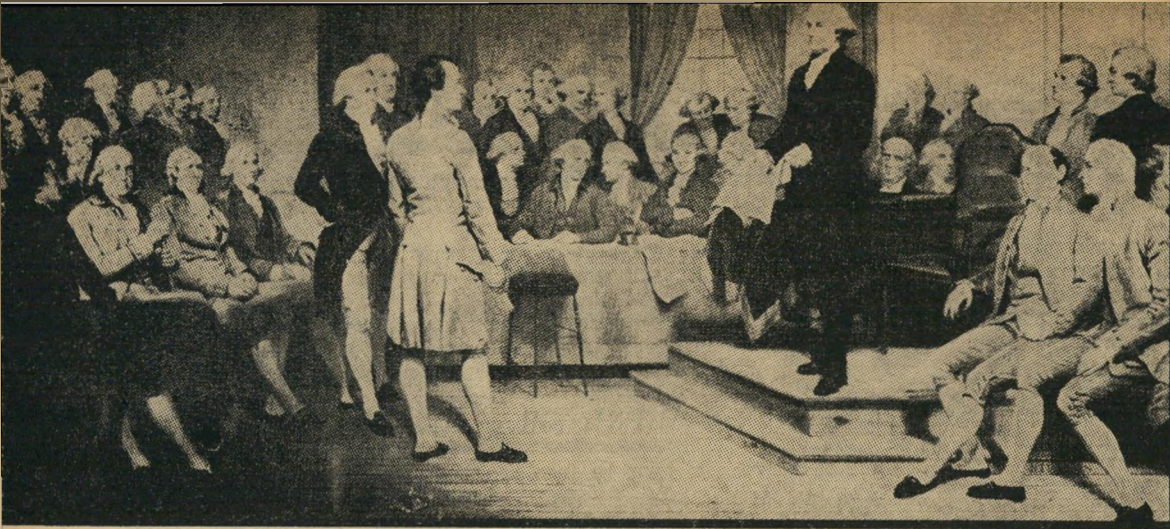

להלן נאומו של ח"כ אורי אבנרי

בדיון הכללי על משרד-המשפטים:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה.
אני רואה חובה לעצמי להקים לדברי מחאה חריפה ביותר על הצורה שבה נוצל לרעה, לפני כמה דקות, דוכן זה להשמעת שופט עליון, אדם שאינו יכול להגן על עצמו מעל דוכן זה.

אני סבור שבזוהי חרפה וחרפה היא שדברים כאלה נשמעים מעל דוכן זה, כשם שבזוהי חרפה היא ששופט עליון נאלץ לנסוע לחוץ-לארץ כדי לשאת לאשה את בחירת-לבו, מפני שאינו יכול לשאת בישראל. זה נוגד את מגילת זכויות-האדם של האו"ם.

כבוד היושב-ראש, 18 שנה וחודש אחרי קום מדינת-ישראל אין בה חוקה כתובה, נוקשה וכוללת.

האפשר להעלות על הדעת אישום חמור יותר כלפי כל הממשלות והכנסות ששלמו במדינה במשך 18 שנים אלה?

האם זו המדינה ששלמו עליה, שעמדה לנגד עינינו בימי מאבק וקרב? מדינה שבה זכויות-האדם הם הפקר בידי רוב מקרי של הכנסת.

דויד הכהן (מפא"י): על איזו מדינה אתה חוזק? כל יום אני קורא על המדינה שלך — בעתון העיברי ובעתון הערבי שלך! **אורי אבנרי:** 14 אלף בוחרים כפו עליך לשמוע כאן מה דעתנו, ולא תינצל מזה, חבר-הכנסת הכהן.

... מדינה שבה יכול להתקבל — ברוב קולות חברי הבית נגד אחד — כל חוק השולל את זכותו של כל אדם לחיים, לחרות, לרחקה, לכבוד?

מדינה שבה אין לבית-המשפט הסמכות הממשית להגן על עקרונות-היסוד של הדמוקרטיה וכבוד-האדם?

מדינה שבה נשארו החוקים ותקנות-החירות של הנציב העליון הכבירי — ומבחינה מישפית טית באו נציבים עליונים וישראלים במקום הנציב העליון האנגלי?

אם אמנם קיחה משהו כי הממשלה החדשה תחולל מהפכה בשטח זה — אוי לתקפה ואוי לממשלה. בא שר-משפטים חדש, בלי ספק מתקדם הרבה יותר מקודמו — אך מסקירתו בכתב ומנאומו היום ברור כי אין לו הרצון,

מתן החוקה של ארצות-הברית: האסיפה המכוננת

פירושה: חיסול מוחלט של חוקי החירות ושאר חוקי היסוד, לא רק באיטליה אנגלית אלא גם באיטליה ישראלית מקורית, כהצעת גנ"ל.

פירושה: שיחרור האזרח מן השיעבוד למני גזונים השלטוניים והמפלגתיים, שיעבוד שהוא חיוני לקיום המישטר, מקור אל קיר.

פירושה: הפסקת דיכוי המיעוט הלאומי, באיטליה בטחור ניסטית או שוביניסטית או פיתוחיטית.

יישאר אייכמן התלוי האחרון!

מישטר זה כולל את הכנסת. ואכן — איך נאשים את משרד-המשפטים, מבלי להאשים קודם כל, ובראש וראשונה, את הכנסת עצמה?

האם מילאה הכנסת, כמוסד ריבונני, את תפקידה? האם באמת לא מעלה בתפקידה — לא רק לגבי קבלת חוקה, אלא אפילו לגבי חקיקה שוטפת? כמה חוקים קיבלה הכנסת השישית עד כה והרי כמעט חלפה שנה מאז כינונה! כמה פעמים הלכנו הביתה הרבה

והרי שר-המשפטים עצמו אינו מבטיח לנו אפילו חוקי יסוד להסדרת השיפוט במדינה (כולל הצבאי והדת), לתיחום הרשויות המקומיות, לקביעת עקרונות המעמד האישי, ועוד. אולם, גם אילו הבטיח את כל אלה, וגם אילו היתה לממשלה כחנה להגשים את ההבטחות עוד בדורנו — איזה ערך יש לזה?

האם אופף מיקרי של חוקייסוד מהווה חוקה? הרי זה כאילו אמרו לנו שאוסף של גרמאות יהווה מכונת, או שמאוסף של אבירים קטועים אפשר להרכיב כראש!

יצחק גולן (ליברלים עצמאיים): איזה סגנון הוא זה?

ישראל ישעיהו (מפא"י): החוקים ש-הכנסת מקבלת אינם גרמאות!

חניכי פילסודסקי, הצאר והנציב העליון

כבוד היושב-ראש, חוקה אמיתית היא גוף חי. יש לה נשמה. היא מקרינה על ההמונים ועל הנער. היא מעצבת עם ומטביעה עליו חותם מהותי.

דוב יוסף הלך — הדוב יוספיזם נשאר

לפני הזמן, מפני שלא היה מה לעשות — בעוד שעשרות חוקים זועקים לעבודת חקיקה?

היושב-ראש דבורה נצר (מפא"י): חבר-הכנסת אבנרי, זמן נגמר ואני חושבת שלא תוכל לסיים את נאומך.

אם כן, כבוד היושב-ראש, ארשה לעצמי להביע רק משאלה אחת, המפעמת בלבנו, ושאונו רואים חובה להזכירה במעמד זה.

אחד הימים הגדולים ביותר בתולדות מדינת ישראל היה כאשר כמעט בוטל עונש המוות. איש מאיתנו אינו מעלה על דעתו שאיפסם יוצא אדם להורג במדינה זו, ופרשת חגאזי תוכיח.

יישאר נא אדולף אייכמן — אחרון הרוגי המדינה!

תהיה זאת תעודת-כבוד לשר-המשפטים הנוכחי, ולכנסת השישית, אם יביאו הם לביטול המוחלט והסופי של עונש-המוות בישראל!

מכיון שהיושב-ראש הפסיקה אותנו, לא יכולנו להביע את שאר תביעותינו בשטח המשפטי. הן כללו, בין השאר: • מתן סמכות לבית-המשפט לסתום את ה"חורים" בחוק — כלומר להחליט לפי שיקול-דעתו דברים שלא נקבעו בחוק. על אפשרות זו, הקיימת בשחיץ, רמז גם שר-המשפטים.

• **מתן סמכות לבית-המשפט העליון, בהרכב של חמשה שופטים, לפסול או לבטל כל חוק של הכנסת, הפוגע בחירויות-היסוד של האזרח ובכבוד-האדם, כל עוד לא נתקבלה חוקה הנוגדת לבית-המשפט סמכות כזאת.**

• להתקין מערכת שיפוט לעניינים אדמיניסטרטיביים, שתוכל לפסול מעשים של מנגנון-השלטון גם מבחינת שיקור ליהם העקרוניים. (כיום יכול בית-המשפט לפסול מעשים כאלה רק אם הוכחה "שרירות", דבר שכמעט אין אפשרות להוכיחה).

כך השפיע אותו מיסמך היסטורי מפואר, החוקה של ארצות-הברית, שהפך נושא מרכזי של החינוך בכל בית ספר אמריקאי, שתרם תרומה מכרעת להפיכת ערברב של מהגרים מרודים לאומה אחת. לזאת הכחנה, חבר-הכנסת ישעיהו.

ואנו, מדינה של עולים משמונים מדינות, שרובם לא ראו מעולם דמוקרטיה מהי — חניכי רוסיה הצארית, פולין של פילסודסקי, פלשתינה של הנציב העליון, תימן של האימאם יחיא, כל מדינות העולמות של אפריקה ואסיה — אנו זקוקים יותר מכל מדינה אחרת למיסמך שיסמל את החוד והחדר של המדינה, את הריבונות ואת החופש.

ומה אנחנו מקבלים תחת כל אלה? פסקי-דין בריטיים מהמאה ה-18? דיבורים על "החוק המקובל" ועל "כללי היסוד"? חוקי-חירות אשר כבוד שר-המשפטים הנוכחי אמר עליהם שלא היו כדונמתם אפילו בגרמניה הנאצית (ואני שמח שהוא נשאר נאמן לקביעתו זו והיצע היום לתקן לפחות חלקיק)?

חוקי-החירות אינם רק אלה הקרויים כך. יש במדינה עשרות חוקים שהם חוקי-חירות בזהותם, המסורים לשרים ולביצועיטטים סמכויות של מושל-מחוז קולוניאלי בכל תחומי החיים. ומה בדבר התקנות שאותן מתקנים השרים, בלי שום פיקוח של הכנסת וכלי צורך באישורה?

מתי יקץ הקץ על כל אלה? דוב יוסף הלך, וטוב שהלך — אבל הדוביזם-הפזיזם כשיטה נשארה בתודעה המישפטית של המישטר.

המישטר — אין תחליף למילה זאת. אפילו אם אין היא מוצאת חן בעיני רוב חברי הבית, ואפילו אם מיעוט מחברי הבית מנצל מילה זו לרעה ומסלף את תוכנה. המישטר אינו יכול לסבול חוקה, מטבע ברייתו. הוא לא התעצל, ולא התרשל, ולא לקה ב"חוסר-התלהבות", כפי שאמר היום כבוד השר. הוא פשוט אינו רוצה בחוקה.

כי חוקה פירושה: הכרעה לגבי הפרדה בין הדת והמדינה.

* EQUITY COMMON LAW, שני מוסדות-משפט בריטיים.

ואולי אין לו גם האפשרות, אילו רצה — להביא לחקיקת חוקה.

אברים קטועים אינם בן-אדם

יכול כבוד השר לבוא הערב ולומר, בפשטות, שאין זה תפקידו של שר-המשפטים, וכי זה תפקיד הכנסת עצמה. אולם שר-המשפטים אינו רק ראש משרד-המשפטים. הוא המשפטן מס' 1 של המישטר, המנהיג המשפטי של הממשלה, של הקואליציה, של מפלגת-השלטון — ובתור שכזה הוא אחראי, מבחינה פוליטית ומוסרית, גם על מעשי הקואליציה בבית הזה. תחת זאת באים ומפטים אותנו בדיבורים על חוקייסוד, שנתקבלו ושיתקבלו. את עינו של מי באים דיבורים אלה לאחוז?

במשך 16 שנה נתקבלו שלושה חוקייסוד, שלפחות אחד מהם — ואולי שניים — אינם בעלי משמעות קונסטטוטוציונית אמיתית. בכל החוקים האלה אין אלא שלושה סעיפים משוריינים (שלושה מתוך הרבה עשרות). את כל האחרים אפשר לשנות בכל רגע, בנוכחות שניים-שלושה חברי כנסת. וגם את המשוריינים-כביכול — מי אומר שאי-אפשר לשנותם בכל רגע, ברוב רגיל, דוקא מפני שאין חוקה? (יש עליך מחקר מעניין מאד של ד"ר אמנון רובינשטיין. הייתי ממליץ לחבר-הכנסת לקרוא בו).

וכל החוקים האלה שכבוד השר מבטיח לנו היום — חוקי היסוד החדשים — מה דינם? האם יהיו משוריינים?

איזה תקפה יש לשירותי זה? איזו סמכות יש לבית-המשפט לבטל חוקים הנוגדים אותם? הרי עצם ההיאחות בהם כאילו הם תחליף לחוקה — יש בה אייבה-יטודית של מהותה של חוקה, או אחיות עניינים מכונת.

אם נקבל את כל-החוקי היסוד הדרושים בקצב שער כה, הרי זה יסתיים, לפי החישוב שלנו, אחרי 123 שנים.

• הכוונה לדברי נציג אנ"י, מנחם פרוש, שהשמיץ קשות את השופט העליון חיים כהן, על שנשא בחו"ל אשה גרושה. אבנרי היה האדם הראשון שהגיב על כך. • משוריינים — כלומר, סעיפים שיש צורך ברוב גדול מיוחד, ולא ברוב רגיל, כדי לשנותם.

דו"ח סודי לחברת מחשבים אלקטרוניים. שרה-אוצר הסביר לנו ארוכות כי הדבר נעשה

כדין, על-פי שיקולים נכונים. אחרי שהדו"ח חדל להיות סודי. ההסבר נראה לנו סביר.

איתה מהה הגשנו למעלה מעשרים שאלות חדשות. בין השאר:

• **מטוס אשכול:** כמה עלה השיפוט באמת? מה היו השיקולים להוצאה זו?

• **פמליית אשכול:** כמה אנשים נסעו במטוס, כמה זה עלה, מה היה השיקול לגבי כל אחד מן המלווים?

כתבה. בפעם הרביעית דיברנו על נסיעת משה דיין, ובפעם החמישית הסתייגנו מהרכב

הוועדה שהוקמה לבדיקת מיבנה החינוך. נענינו על שתי שאלות:

• **גירוש עוסמאן:** היו לנו ספיקות חמורות אם אחמד (העתונאי המצרי) עוסמאן

לא הוסגר למצרים בניגוד לרצונו. סגן שרה-הפנים הבטיח לנו כי הדבר לא היה כך. עוסמאן

לא הביע משאלה לנסוע לארץ אחרת. לא התנגד לגירושו למצרים.

• **מסירת סודות:** פורסם כי יורר ועדת האוטומציה הבינמשרדית, מר גרץ, מסר